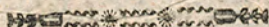

Jutkinnon Aineita.

JAK. JUTKINI.

Wipurissa.
Painettu A. Cedermallerin Kirja-painossa
vuonna 1817.

Kohtuullisesta oman voiton pyhinnstä ilmestyy ahkeruus ja toimellisuus, hyvän suomuudesta avullisuus ja weljellinen rakkaus; mutta paljosta oman voiton pyhinnstä kuohuu määritys, ja aivan paljosta hyvän suomuudesta turmelelainen rakkaus, esimerkiksi: monen vanhemman lastansa kohtaan.

Hyvän suonnon puutteessa kasvaa paljosta oman voiton pyhinnstä, sukumme häväistykseksi, kateus, joka yllättää useasti iloongin toisen wahingon ylitse. Mutta warsin wailla oman voiton pyhinnstä olisi työläs itseänsä elättää.

Toisen kautta ehdolla estetty oman voiton pyhinnstä sytyttää wihan ja koston pyhinnän, ja olendoen, semmengin wiattomain waiwan kautta turmeldu hyvän suondo waihtaa armeliaisuuden.

Koston pyhinnstä, jota wahingoittaja pelkää, on tawaran ja hengen suojeleminen, ja armeliaisuudessa pikainen avullisuus. Mutta koston pyhinnstä, joka itsestäänsä on luondo-kappaleen omaisuus, ei tarwita, koska oikeuden tundo on kansan seassa walistuksen kautta wahvistettu, ja laki, joka pahat työt rangaisee, täydelliseksi tehty.

Oikeuden tundo, joka oman tunnon herättää, kanda kohtuullisuuden waakaa ihmi-

synden jäljessä. Muutoin on koston pyhänä kaunistawainen, ja muuttuu wainoksi.

Luojan asetuksista luonnoissa arvataan joskikin hänen omaisuudensa; sillä työ todistaa tekiästä; mutta hänen olendonsa on meidän käsittämätön.

Tahtoa siis tutkia Jumalan olendoa lähemmä, on turha; se on niin turha, kuin etsiä awaruuden laajuutta ja iäisyuden pituutta. Ei tunne ihminen omaa sieluansakan, waan ainoastansa sen omaisuudet, ja niiden vaikutukset.

Tydäs on myös tutkia aineen ja elämän alkua, taikka jos, ja koska, ja kuinga aine maa-ilmassa luotu on. Jumala on ollut iän-kaikkisuudesta, jonne ei ihmisen ajatus uletu. Kuka tainne siis tietää, koska luonnollisetkin olennot owat hymnyttä nautitsemaan herätetyt? Wai, eikö Jumala ole aina hyvä ollutkan?

Koska me tutkimme Jumalan wiisautta, hawaitsemme me, että ihmisellä pitää oleman vapaa ehto kaikissa harjoituksissa, nimittäin hyvässä ja pahassa; sillä mikä wiisaus olisi se, antaa ihmiselle tiedon sekä pahasta että hyvästä, tunnon sekä oikeudesta että wäärinnydestä, ja kieltää hänellä vapaan tahdon

maelluksessansa? Mihin tämä tundo siis tarpeellinen olisi?

Ei ihmisellä olisi tahdon vapautta, jos hän edellä käsin elämänsä juoksun tietäisi, taikka jos se Jumalalta määrätty olisi; sillä ennen tiettyä ja Jumalalta määrättyä olisi tapaus kaiketi wälttämätön, josta ei auta toiseen tapausten juoksuun paeta, ja wältettyä ei se ennen tietty, eikä Jumalalta määrätty olla taida.

Tahdon wapaus on siis ainoastansa ennen tietämättömyyden alla, ja ehdon tapauksissa ihmiselle mahdollinen, ja suuri ennen tieto näkyy meille waaralliseksi kuolemaisudessa; sillä jos ei ihminen taitaisi ennen tiettyä wahingoa wälttää, olisi hän suurella tiedolla onnettomampi kuin tietämättömyydessä. Rauhistus on waiwan lisa. Mutta ei itse kuoleman ole raskas sille, joka ei kauhistua tiedä. Moni jälkeen kuolemangin hyödyllinen työ tulee nyt pitkän elämän toiwossa tähtetyksi, joka muutoin, kuka tiesi, tulisi laimiin lyödyksi.

Ei ihminen synny orjuuteen, waan waapaana maata wiljelemään. Mutta että yhteisen hyödytyksen tähden yksi kuulee, toinen käskee, se enendää yksinäistäkin onnea maan päällä, ja waatii, että itse käskiängin pitää

yhteistä lakia kuuleman; muutoin on hän kelwoiton käsikäsi.

Ei Walda-kunda ole Ruhtinaan omaisuus, niin kuin tavara omistajansa; sillä ei tavara omistajansa, niin kuin alammaiset Hallitsijansa, itse valitse. Sen tähden ei saa Ruhtinas waldaansa wäärin käyttää, jolla ehdolla se hänelle uskottu on.

Mingä tähden ei hywä työ itselle ole niin suuresta armosta kuin lähimmäistään kohtaan? Sen tähden, että hywä työ toiselle tapahtuu hywän suonnosta, mutta itselle oman woiton pyynnöstä. Sen tähden, että ei oman woiton pyynnös ole koskaan nautinto itsestään, mutta hywän suonda seuraava aina sydämellinen huwitus ja hengen wirwoitus, ehkä itse hywä työ wasta oikean ilon lahjoittaa.

Ei niiden welwollisuutten täyttämisellä, joihin laki waatii, autuutta peritä; ehdon welwollisuuden täyttämistä autuus seuraa. La-in welwollisuus on, esimerkiksi: maksaa welfansa, ehdon welwollisuus: hätäyndynettä holhota. Mutta laimiin lyötyinä owat molemmat koston alaiset, niin kuin oma tundo todistaa.

Ei taida yksikään luotu meidän hywynyttä waatia, jos ei hän taida waatia sitä Jumaa-

lalda, joka meille siehen voiman andanut on. Mutta kiitollisuuden tähden Luojaa kohtaan, jos me hänen hymnyttänsä nautita tahdomme, on sekä pahan välttäminen että hyvän täyttämisen joka tilaisuudessa meidän welvollisuudemme, koska se paitfi omaa suurembaa wahingoa tapahtua taitaa, ja missä se mahdollista on; sillä ei meillä koskaan mahdotto- muutta waadita.

Jumalan hywyydestä hawaitsemme me, että hän on armosta, waan ei tilin teoksi, lahjoittanut meille kaikkea hywää; sillä joka maksan edestä hyödyttää, ei se ole vielä hywän tekiä. Mutta hywä työ waatii itsestän- jä kiitollisuuden; muutoin on hywyyden nau- tittia pahan elkinen, jonga oma tundo ran- gaisee.

Kiitollisuuteen on siis jokainen hywän te- kiän waatimata welvollinen, ja waatien kii- tollisuutta on hywä työ arwoton Jumalan ja ihmisten edessä. Hywän harjoitus muut- tuisi näin kaupaksi, ja hywän työn makset- tua olisi kiitollisuuden welvollisuus loppunut.

Ohkä kiitollisuuden welvollisuus, Juma- lan lukemattomain lahjain tähden, waatii meillä kaikkea hywää, mitä me taidamme matkaan saattaa, niin myöskänänsä tuo kii- tengin niiden oikein täyttämisen aina joko ruumiin taikka sielun nautinnon, niin kuin

wäärin käyttäminengin joko ruumiin taikka sielun waiwan; sillä hyvä hyvästä, paha pahasta seuraa itsestänsä.

Silloin me jo kiitollisuudemme Jumalaa kohtaan osotamme, koska me lähimmäisellemme hyvää suomme. Hyvä työ on itse todistus näihin molempiin.

Jos ei Jumalaa olisi, jonga nyt tyhjämalläkin aina on suurempi syy uskoa kuin kieltää, koska hän ympärillensä katselee, ja ajatuksensa korkeuteen ylendää, niin ei löytyisi kiitollisuuttakan händä kohtaan, eikä welvollisuutta ainaiseen hyvän harjoitukseen. Mutta toisen wahingoittaminen, jonga omatundo kaikei kostaa, on aina luvaton; sillä oikeuden perustus on iän-kaiikkinen.

Ohkä elämä kuoleman kautta peräti sammuisti, on rehellisyys täällä kuitengin aina kunnioitettava, ja hymyys arwossa pidettävä, jotka meitä alati hyödyttävät. Mutta jos toinengin elämä, tämän jälkeen, sieluille wakkenee, niin on hymyinessä totisesti autuuden perindö.

Waiwa ruumiissa on luonnollisen pahan, ja waiwa omassa tunnossa hengellisen pahan ilmoittaja, joka meitä niistä waroittaa.

Pahuus rangaisee harjoittajansa, oman tunnon tuomion jälkeen, niin kuin luondokin elli luonnon laki rikkojansa. Niin tietävä ja wälttämätön kuin se on, koska jokuu leikkaa sormeensa, että hän saa haawan ja waiwan, niin vastaan seisomaton on myös, koska me ehdoilla wahingoitamme joko itsemme taikka lähimmäistä, joko lähimmäistämme taikka luondo-kappaletta, että meitä Herran kohtaa oman tunnon tusta. Oikeuden ja luonnon lakia ei rikota rangaisemata. Samalla tavalla on se hywängin kanssa; siitä on tytywäisyys, rauha ja ilo sydämessä aina ilmestywä.

Se on tyhmyys toiwoa maa-ilman loppua, ennen kuin Jumalan hywäisyys loppuu, joka on suuri, ja kehoittaa meitä kuolemasfain toisen elämän toivoon.

Niin kuin oman woiton pyhndö ja halu nautindoon wiettelewät täällä monen tytywätömyhyteen, niin wiettelewät ne ihmisen usein turhiin luuloingin tilaisuudestansa toisella puolella elämän rajaa.

Ei ole meillä syytä odottaa, eikä taida meidän ymmerryksemme käsittää muuta autuutta, koska toinen elämä meille awataan, paitsi iloa hywäin töiden muistossa; en tunne me myös muuta sielun rasitusta, kuin oman tunnon waiwat pahain töiden tus-

Kaisessa häpiässä. Näistä on meillä esi-maku jo tässäkin elämässä, hyvän taitta pahan aivoituksemme jälkeen.

Wiattomain lasten ja heidän wertaistensa autuus toisessa elämässä, jotka ei ole täällä ehtineet hyvän suomuudesta hywyyttä harjoittamaan, taitaa, meidän luulomme jälkeen, löytyä ainoastansa halussa hywyyteen, ja ilossa toisten autuuden ylitse, ynnä rakkaudessa Jumalaa kohtaan.

Jos ei hyvän suomuus ja rakkaus lähimmäistä kohtaan, koska me hywyyttä harjoitamme, ole niin suuri, että me holhoisimme händä, ehkä ei meille siitä mitäkän hyödytystä eelli etusuutta olisi, niin on se tyh mitätön autuuteen; sillä mistäs me siellä iloitsisimme, jos ei siitä, että me wiattoman pelastaneet, ja hätäyndyettä holhonneet olemme?

Ei hyvän harjoittajan waiwan, waan hyvän suonnon suuruuden ja puhtauden jälkeen, on kunnian ruunu perittäwä; muutoin olisi ihminen töissänsä Jumalaa korkeampi, jos Jumala paljaalla tahdolla, mutta ihminen suurella työllä, hywyyden perustaa.

Niin kuin se on mahdotonda, että ihminen taitaa elämässänsä aina oman woiton pyhändä waeldaa, niin on myös waan se

hyvä työ, taikka se osa hyvästä työstä ihmiselle sielun hyväksi, mitä hyvän suonnosta ja rakkaudesta tapahtunut on.

Koettelemus sen ilmoittaa, että ei pahaa työtä itkulla ja katumisella makseta; vaan ainoastansa pitkän parannuksen kautta, ja rakkauden hyvillä töillä oman tunnon miekka tyllenee, ja synnin tuska lieviää.

Maailman humussa ja nautinnon hourossa tukahutetaan usein oman tunnon vaihtukset; mutta toisessa elämässä, jossa ei enää maallisesti nautita, on sen työ kuitenkin viriävä, joka ei sammu synnin saastaisuudessa.

Sielu taitaa muistaa ruumiitoinakin iän-kaijiksiudessa sekä hyvät että pahat työtensä tällä maalla, niin kuin täällä, käden kattaistua, sormen koetteleminen yhtä hyvin muistetaan.

Jos Jumala sata kertaa minun syndini andeeksi andaisi, mutta minä tietäisin työni kuitengin olevan ilkeyden hänen edessänsä, ja muistaisin, että minä kanssa-luotujani wahingoittanut olen, niin en taitaisi minä olla autuas; ei salli sitä oma tundo, joka on tuomarina posesamme.

Paha työ taitaan minulle andeeksi an-
nettaa, waan en taida minä lähimmäiseni
kärkimistä unhottaa, niin kauan kuin minun
olendoni on pysyväinen; en taida minä itse
sitä itselleni andeeksi antaa.

Se olisi keweämpi Jumalalle tehdä ki-
wet ja kalliot autuiksi, kuin pahan elkisen
ihmisen; jälkeisellä pitäisi ensin synnin muis-
to pois otettaman, ennen kuin hän taitaa
autuutta nautita, edellisellä puuttuu waan
nautindo.

Ei loppu synnisen mieli-karwaus pahain
toidensa ylitse, jos ei Jumala kokonansa ka-
dota elli tyhjäksi tee hänen olendoansa, jon-
ga tosin Jumalan armo, woittain wanhurs-
kauden, taitaisi vaikuttaa. Mutta ongo tä-
mä tyhjäksi teko mahdollista? Mistä laa-
dusta liene sielun olendo? Wiriääkö sen ki-
pinä luonnon lain jälkeen, niin kuin waiku-
tus aineen sopiwaudesta yhdistyksestä olen-
nossa? taikka ongo se jossakin yhteydessä
Jumalan hengen kanssa? Kerralla kysytty:
ongko se koskaan sammutettava? Tämä on
ainoastansa Jumalan tietävä, ei ihmisen
tutkittawa. — — Karta siis, o! ihminen,
harha-teitä.

Ei esi-wallan rangaistus ole synnin an-
sio; tämän tarkoitus on waan, jos ei aina
parandaa, kuitengin estää pahan tekidä enem-

mästä wahingoittamisesta, ja peljättää muita pahuudesta.

Koska Jumala on andanut koston miehen ihmisen käteen pahuuden esteeksi maan piiristä, ja asettanut kungin omaan tundoon oikean sekä palkan että koston voiman, taitaan hän tämänkin tähden aina tuomion langettajaksi, hyvän palkkajaksi ja pahan kostajaksi kutsuttaa; hän loi ihmisen vapaaksi olennoiksi maan päälle, ehkä hän tiesi hyvän hyvästä, ja pahan pahasta seuraavan.

Heikkouden erheytykset, ehkä ei ne itseltänsä, enemmän kuin muutkan tapaturmat, ole rangaistuksen alaiset, muuttuvat ehdon synniksi, koska niihin jälkeengin päin suostutaan, taikka ei niiden palkinnosta huolda pidetä; sillä niistä puuttui ennen ainoastansa paha aivoitus.

Joka tekee vasten parembaa tietoaansa, olkon oikein taikka wäärin, se on syndinen; sillä paha tarkoitus on aina koston alainen.

Joka tahtoisi, waan ei taida, wahingoittaa, se on ilkeä, niin kuin wahingoittajakin, waikka wähemmän rangaistawa. Samalla tavalla sekin, joka tahtoisi, waan ei taida hyödyttää, on aina rakastettawa, niin kuin hyödyttäjänkin, ehkä jälkeisen palkinto suurempi on.

Suurinda hyvän tekiä me enemmän rakastamme; sen tähden on Jumala meidän enemmän rakastettava.

Ei Jumala taida vihastua; sillä viha on waiwa, ja Jumala kaikki-wiisas.

Ymmärrys waikeaa, koska me kysymme: ongo Jumalalla iloa itsesänsä? Mutta joka on niin monda kertaa tuhannen tuhansien hyvän tekiä, ja todistus niin monen onneen, sen autuus mahtaa olla määrätön; sillä hyvä myötänensä tuo itsesänsä autuuden.

Jumalan tarkoitus maa-ilman luomisen kansa on, meidän luulomme jälkeen, ollut ainoastansa eläwän onni, josta seuraa hänelle iän-kaiikkinen kunnia. — — Wai, taitaneeko Jumalakin olla oman woiton pyytäjä? Lienekö hän kaikki oman kunniansa tähden maa-ilmaan luonut? Mutta näin ei löytyisi hänessä hywynyttä, eikä hywynydetä autuutta.

Me päätämme Jumalan hywynydestä ja wiisaudesta hänen wanhurskauteensa, ja hänen wanhurskaudestansa, että kuoleman tähtyn awuksi ehtiä, ennen kuin luodut taitawat täällä tulla kärsimään enemmän kuin he owat nautinneet, taikka joskus tulewat nautitsemaan. Tällä uskolla taidamme me tuskissa

luondoamme wahwistaa, ja lohduuttaa itseämme, koska luotukin luotua raatelee; joka näyttää niin kuin he olisivat toinen toisensa hyödytykseksi maan päällä.

Jos toisen kahdesta kuoleman pitää, niin on se oikeudella se, joka täällä vähemmän nautita taitaa; mutta erinomattain on sen hengi säilytettävä, joka enemmän hyödyttää.

Useat wahingot tapahtuwaat täällä luonnon vaikutuksista. Jos sen tähden se, joka on walmis napisemaan Luojaa vastaan, tutkii ensin luonnon laatua, niin hän aiwan monda niistä wälttää; sillä Jumala on andanut ihmiselle wapaan tahdon, ja määrännyt luonnolle juoksunsa, jota ei hänen tarvitse, niin kuin huonoa tundi-kelloa, aika ajalta edes ja takaisin käytellä.

Ei löydy luonnollista pahaa, josta ei taida myös, joko enemmän taikka vähemmän, hywynyttä seurata, eikä hyvää, jonga kautta ei myös jotakin pahuutta tohtii ilmesyä. Sen tähden on se niin wähä-näköisillä olennoilla, kuin ihminen, työläs päättää, mikä tapaus on hyväksi, mikä pahaksi yhteisessä elämässä. Pienikin tapaus saattaa ihmisen useasti kokonansa toiseen elämän juoksuun.

Mistä

Mistä hyvä taikka paha seuraa, on meille tosin tietämätön, waan ei, mikä hyvä taikka paha on. Sen tähden tulee meidän seurata sitä, mikä meille hyväksi näkyy, että ei meidän aivoituksemme paha olisi, jonga jälkeen me tuomitaan. Wähempi wälittämättömistä pahoista, niin kuin suurembikin ehdollisista hyvistä, on myös aina walittawa.

Koska ihminen harwoin tietää, mistä maallisesta etusuudesta hyvä, mistä paha, mistä onni ja mistä wahingo seuraa, niin taitaa hän usein toivotuksisansa ja rukouksisansa anoa sitä Jumalalda, mikä wahingollinen on, ja wetäisi näin päällensä onnettomuuden, jos anomus tulisi täytetyksi. Jumala tietää itse parhain mikä meille on tarpeellinen. Ei tarvitse meidän sukumme siis, oman woiton pyhynön wiettelöksen jälkeen, suuresti anoa ja rukoilla, waan enemmän kiittää, ylistää ja kunnioittaa Jumalaa.

Ei meidängan luondomme ole peräti heikko kutsuttawa, ehkä meidän täydellishydemme Jumalan täydellishyden suhteen on paljoa puuttuwainen. Jokaisella luodulla on oma täydellisyys, mitä kungin luonnon jälkeen on mahdollista, ja yhteiseksi hyväksi tarpeellinen, jos ei he itse täydellishyttänsä wäärin käytä. Ainoastansa Jumalalla on täydellinen täydellisyys, johon ei tomu ollut ylennettävä; muutoin olisi Jumala, hywyn-

densä tähden, kaikki olennot waikka wertais-
fiksensa luonut. Maa on nyt täytetty mo-
nen laisilla olennoilla, joita kaikkia ei se yh-
tenä laina, elatuksengan tähden, olisi tainnut
kandaa.

Ihminen on kaiketi tarpeellisilla wäli-
kappaleilla warustettu, ja moninaisilla lah-
joilla kaunistettu; se on kuitengin tietämätön,
mitä hänelle vielä toisessa elämässä tainne
ilmeistyä; sillä mistäs tietäisi hän nyt kor-
watoina kuulosta, näöstä silmätöinä, ja niin
edes päin.

Se on tyhmä, joka pahuutta harjoit-
taa; aina se hänen täydellishyhdensä turmelee,
ja onnensa wähendää; Sen kautta tulee wii-
mein toisengin elämän autuus hukutetuksi.
Se on sitäkin tyhmembi, joka toisen elämän
peräti kieldää, niin kuin sama woima, joka
on me ensimmäisen kerran elämään kutsunut,
ei taitaisi meitä enää toista kertaa herättää.

Joka toivoo autuutta, ja mieltii lepoa
wiljellä, se kylwätön hywynyttä hywän suo-
muudessa ja rakkaudessa, waan ei pelossa,
ei oman woiton pyynnössä, eikä paljaassa
autuuden toiwossa; sillä ei hywynydetä syhä-
messä ole autuus ensingan mahdollinen.

Pahan wälttäminen saa tapuhtua mistä
syyistä kukiin tahtoo, mutta hywän täyttämi-

sen pitää tapahtuman hyvän suonnosta kansa-luotuja kohtaan, jos siitä iäisyudessa etu-
suutta on.

Se on pyhä ahneus, koska hywynyttä harjoitetaan, että Jumala sen jälle tuhan-
nen kertaisesti palkitsi. Mutta ongo se o-
tollista hengellisesti ahneudessa ja oman voi-
ton pyynnössä waeldaa, koska se usein maal-
listikin ruma on.

Kunniallisempi kuolla kuin kerjätä, kun-
niallisempi kerjätä kuin warastaa; sillä puh-
taus on kalliimpi kuin häpiä, ja kuolo pa-
rempi kuin sekä itseä että muita rasittawainen
ja toivoton elämä.

Ei salli oikeus yhdenگان wahingoitta-
mista monengan hyödytykseksi; ei se salli
pienindäkan toiselta luvattomasti otettawan,
ei suurimmasa tarpeesakan. Jos tydkin
olisi vielä joskus itsestänsä, erinomaisten
syiden tähden, wähemmän rangaistuksen alai-
nen, on se kuitengin, yhteisen turmeluksen
poistamiseksi, aina kowalla esimerkillä estettävä.

Walhe on ilkeä petos lähimmäistä koh-
taan, joka useasti wahingoittaa, ja wahin-
goittamatakin aina oman arwon turmelee;
sillä joka itse hädäksäkin walheeseen turvaa,
se ottaa pakonsa sonda-kasaan.

Ei itse taitamattomuuskar ole niin suuri häpiä kuin taitamaton puhe; sillä sen kautta ilmoitetaan sekä taitamattomuus että tyhmyys.

Ansioista onneton on useasti surkuteltavampi kuin viattomasti kärsivä, ehkä jalfeistä enemmän surkutellaan; sillä edellisellä on myös paha oma tundo waiwan lisänä.

Suoda ja tehdä hyvää wiha-miehelle, on tyllä mahdollinen melvollisuus, rakastaa händä, on mahdotonda ja wasten ihmisen luondoa; sillä ei ihminen taida sitä rakastaa, jota ei hän hyväksi luule, ja harwoin wihamies hyväksi luullaan.

Se on joko ilkeä taikka tyhmä, joka lähimmäistänsä wihalla sadattelee; ilkeä, jos hän tekee tätä häwäisten händä, tyhmä, jos hän luulee tällä tavalla hänen parandawansa.

Muilda ennen kärsitty waiwa, joka on sen kautta niin kuin tutuksi tullut, kehoittaa meitä tosin useasti rohkeampaan kärsiwällisyyteen; mutta se on heikko ihminen, joka wasta toisen onnettomuutta tutkiessansa hawaitsee oman onnensa; tyhmä, joka toisen onnen tähden on tytymätön osaansa; ja ilkeä, joka löntää lohdutuksen waiwassansa, koska hän toisengin tuskaansa näkee.

Parempi on useasti toivo kuin nautinto; sillä kaipausta seuraa nautintoa, mutta toivo ilahuttaa täyttämättäkin.

Se olisi onneton, joka saisi kaikki mitä hän toivoi maan päällä, jolla ei olisi enää mitään toivottavaa; sillä toivossa on täällä suurin autuus, ja toivota ollaan onnettomat.

Puutokset ovat tarpeelliset ihmisen täydellishyteen maan päällä; sillä kuka tekisi työtä, jos ei ensin puutosten esteeksi, ehkä sen kautta viimein konstit, opit ja viisautta herätetään? ja kuka taitaisi työttömyyden, turmeluksen ja onnettomuuden välttää.

Koska Kansain huikendelevaisuus tapausten ratasta pyörittää, turmelee ylen-paldisuus elämässä vähitellen tawat, tapain turmelus suttää köyhyyden ja waiwaisuuden; mutta köyhyys waatii työhön ja toimellisuuteen, toimellisuus opettaa säästään elämään, säästään eläminen tuottaa hyvät päiwät, hyvät päiwät totuttawat ylen-paldisuuteen, ylen-paldisuus turmelee jälle tawat, ja niin edes päin ajasta aikaan, jos ei järjelliset Asetukset aikansa turmelusta wiiwoytä ja estä.

Pahassa on viimein pahan loppu itsensä. Koska turmelus jossakussa asiassa

on tullut korkeimmallensa, silloin on asian uudistus ja parannus lähellä; sillä koska vanha puu rupee lahomaan, niin wesa juuresta kasvaa. Tästä syystä andaa hywän wäärin käyttäminengin useasti itse aluun oitein käyttämiseen. Näin on wääräkin mammona usein hyödyllinen maan päällä.

Ei langennetta lähimmäistä pidä kowasti tuomittaman, ennen kuin tarkasti tietään, kuinga hän oikealta tiellä horjahi, ja mihin hän kumbastui; sillä luonnot, vaikutukset ja tilaisuudet ovat moninaiset.

Ei kaikki yhtä asiaa yhdä päin tutki; ei ole luonnossakan vielä kahta täydellisesti yhtäläistä kappaletta havaittu. Tästä ne monet luulot ja uskot maa-ilmassa.

Jota tyhmembi ihminen, jonga on keweämbi uskoa kuin tutkia, sitä enemmän se ihmeitä ja ennustuksia näkee; sillä ei hän tunne luonnon juoksua; ja joka ei sitä tarpeeksi tunne, se päättää pikaisesti tapauksen hengeingin vaikutukseksi, jotka hänen luulosfansa idytywät. Näin on pikainen päätös kelmoton asioissa, joissa ei ymmärrys eikä luonnon vaikutukset kohta seljitystä anna.

Jutut ovat usein petolliset, mutta järjen perustus alati pysyy. Kumbi on siis

meillä uskottavampi, järki taikka ilmoitus, jos ei ne aina yhtä pitäisi? Järki tulee meille kohdastansa luojalta, mutta jutut ja ilmoitukset ihmisten kautta.

Perustamaton usko ja sokean näkö ovat yhdestä laadusta; yksi luulee uskovansa, toinen näkewänsä mitä heille ilmoitetaan. Tämä on epä-luulo.

Jos en me ole niin wakuutetut siitä, mitä me sanomme uskowamme, että me olisimme valmiit kaiken onnemme kanssa astumaan totuuden waakaan, ja hukkumaan, jos ei meidän tietomme tosi olisi, niin ei ole se usko, waan luulo.

Se on tyhmä, joka sanoo: en me tarvitse ymmärrystä, waan uskoa, autuudemme opissa, koska meillä on pyhä Raamattu. Engd me tarwinne silmiä, ehkä meillä on auringo?

Seurata oikeutta, rakastaa hywyyttä, ja palwella totuutta, on ainoa perustus yhteiseen onneen maan päällä.

Luottain Jumalan hywyyteen toivoa toista elämää, on wakuuttawainen autuuden oppi, ja iloinen lohdutus tämän elämän huikeuselewasuudessa; sillä joka on me tänne

luonut, se tahtoo ja taitaa Eyllä meille toi-
fengin elämän lahjoittaa.

Ehtymättömyys hyvässä, Earsivällisyys pa-
hasssa, ja turwa Jumalassa, ovat wiisaan
wäli-Eappaleet onnelliseen elämään ja lewol-
liseen kuolemaan.

~~318.11.96.~~

Hartanskiy.

MF B 3768

X

